

**ACADEMIA „ȘTEFAN CEL MARE” A MAI A REPUBLICII
MOLDOVA**

Cu titlu de manuscris
C.Z.U.: 343.98 (043.3)

BADIA Andrian

**METODE ȘI MIJLOACE TEHNICO-CRIMINALISTICE
CONTEMPORANE APLICATE ÎN CADRUL CERCETĂRII LA
FAȚA LOCULUI**

**Specialitatea: 554.04 – Criminalistică; Expertiză judiciară;
Investigații operative**

Autoreferatul tezei de doctor în drept

**CHIȘINĂU,
2018**

**Teza a fost elaborată la catedra Procedură penală și Criminalistică a
Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI a Republicii Moldova**

Conducător științific:

GOLUBENCO Gheorghe, doctor în drept, profesor universitar

Referenți oficiali:

1. **DOLEA Igor**, doctor habilitat în drept, profesor universitar, Curtea Constituțională a Republicii Moldova
2. **DEMCENCO Mihai**, doctor în drept, conferențiar universitar, Universitatea de Stat din Moldova

Componența Consiliului Științific Specializat:

1. **ULIANOVSKI Xenofon**, președinte, doctor habilitat în drept, profesor universitar
2. **LARII Iurie**, secretar științific, doctor în drept, conferențiar universitar
3. **GLADCHI Gheorghe**, doctor habilitat în drept, profesor universitar
4. **ODAGIU Iurie**, doctor în drept, conferențiar universitar
5. **URSU Veaceslav**, doctor în drept, conferențiar universitar

Susținerea va avea loc pe data de „06” iulie 2018, ora 16.00 în ședința Consiliului științific specializat D 75.554.04-01 din cadrul Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI a Republicii Moldova pe adresa: MD 2009, mun. Chișinău, str. Gh. Asache, 21, sala de conferințe.

Teza de doctor și autoreferatul pot fi consultate la Biblioteca Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI a Republicii Moldova, la Biblioteca Națională a Republicii Moldova și pe pagina WEB a C.N.A.A. (<http://www.cnaa.acad.md>).

Autoreferatul a fost expediat la “28” mai 2018

**Secretar științific al Consiliului Științific
Specializat, dr., conf. univ.**

_____ **LARII Iurie**

**Conducător științific,
dr. prof. univ.**

_____ **GOLUBENCO Gheorghe**

Autor:

_____ **BADIA Andrian**

REPERE CONCEPTUALE ALE CERCETĂRII

Actualitatea temei. Implementarea masivă în ultimii ani a diverselor mijloace tehnice în toate sferele vieții nu a ocolit și tărâmul luptei cu criminalitatea. Mai cu seamă domeniul de activitate legată de descoperirea și cercetarea infracțiunilor, înfăptuirea căreia actualmente fără utilizarea mijloacelor tehnico-criminalistice devine, practic ireală. Însă, dezvoltarea științei, tehnicii și tehnologiilor evoluează atât de rapid, încât legislația ocrotirii normelor de drept nu reușește adeseaori să se adapteze la condițiile și ritmul cotidian ce se modifică continuu. Aceasta provoacă apariția unor probleme organizatorice, juridice, tehnice privind aplicarea în investigarea faptelor penale a realizărilor de vârf ale științei și tehnicii moderne. Oricum, eficacitatea oricăror activități de contracarare a fenomenului infracțional este imposibilă fără a utiliza realizările contemporane ale progresului tehnico-științific.

Însemnătatea acestei probleme crește odată cu sporirea nivelului infracționalității, inclusiv a celei organizate, care folosește cele mai noi tehnici și tehnologii informaționale, devinind capabilă să opună rezistență considerabilă organelor de urmărire penală și de judecată. Mai mult, nu rareori atestăm o depășire a cotelor de aplicare a mijloacelor tehnice în activitatea infracțională de către grupările criminale în raport cu echipele de cercetare ale organelor de urmărire penală, ceea ce se răsfrânge negativ asupra procesului de descoperire al infracțiunilor.

Această situație în sfera aplicării metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice la investigarea infracțiunilor, inclusiv în cadrul cercetării la fața locului, s-a creat în virtutea unor cauze obiective și subiective, atât teoretice cât și aplicative și, în opinia noastră, necesită soluționare.

Actualmente legea procesual penală a țării noastre vădit subapreciază posibilitățile aplicării metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice (MMTC) în activitatea de colectare a mijloacelor materiale de probă. Despre aceasta mărturisește, în particular, lipsa în CPP RM a unui articol aparte cu privire la folosirea MMTC în cadrul descoperirii și fixării probelor. Nu sunt determinate scopul, obiectivele și subiecții folosirii MMTC, lipsesc stipulări privind principiile aplicării lor.

În schimb, articolele privind cercetarea la fața locului și procesul-verbal al acțiunilor de urmărire penală (art.118; 260 CPP RM ș.a.) cuprind, ca și în perioada anilor '90 ai sec.XX, doar mențiuni despre admisibilitatea fotografierii, filmării, executării tiparelor și mulajelor de pe urme, întocmirea desenelor și schițelor. Tot aici se stabilește și statutul rezultatelor obținute - acestea sunt anexe la procesul-verbal. Deci, rolul MMTC aplicate la efectuarea acțiunilor de urmărire penală este redus la obținerea materialelor ilustrative ce nu dețin forță probantă de sinestătătoare. Aceasta reesă și din faptul că, în articolul privind probele în procesul penal (p.4 al alin (2) art.93 CPP RM) în calitate de sursă de probă sunt menționate procesele-verbale și nu sunt numite și anexele lor.

De rând cu aceasta, prezența în articolele susindicate a unei liste restrictive de MMTC admise pentru aplicare în procesul penal, înlătură posibilitatea utilizării unor noi, apărute recent, metode și mijloace tehnico-criminalistice. Astfel, în conformitate strictă cu art.118 CPP RM urmează să recunoaștem ilegală folosirea unui astfel de mijloc tehnic precum este camera de luat vederi, întrucât videoînregistrarea nu este indicată în acest articol.

Deci, conservatismul legiuitorului ignorează evident realizările progresului tehnico-științific, atât existente cât și cele de perspectivă în activitatea de cercetare la fața locului, dar și în complexa procedură a probatoriului în cauzele penale, la general.

Actualitatea și importanța temei abordate este determinată și de faptul că un rând de probleme tactico-organizatorice privind cercetarea la fața locului cu utilizarea MMTC, sunt insuficient analizate sub aspect teoretic și practic în publicațiile din spațiul vorbitorilor de limbă română în lumina realizărilor progresului tehnico-științific. În particular, nu este elaborat algoritmul aplicării MMTC în activitatea de căutare a cadavrelor umane, nu și-a găsit soluționare în practica autohtonă a organelor competente și problema utilizării metodei odorologice în descoperirea infracțiunilor, nu sunt elaborate recomandări de cercetare a locului faptei cu luarea în calcul a posibilităților tehnico-criminalistice net superioare apărute la ora actuală, comparativ cu epoca precedentă. Pe de altă parte, și activitatea organelor de urmărire penală se îmbogățește cu experiență practică de aplicare

în cercetările de teren a metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice, de unde și necesitatea de a generaliza și interpreta teoretic rezultatele acestor noi experiențe.

Toate acestea au determinat alegerea temei prezentului studiu de disertație ce mărturisesc despre actualitatea, valoarea științifică și aplicativă a lucrării.

Descrierea situației în domeniul de cercetare și identificarea problemelor de cercetare. Tehnica criminalistică, ca nucleu de date incipiente care a impulsionat apariția și consolidarea întregului sistem contemporan de cunoștințe a disciplinei criminalistica, dintotdeauna a atras atenția cercetătorilor criminaliști din toate vremurile. Din lista nominală și foarte cuprinzătoare a acestora trebuie îndeosebi menționați acei pioneri ai criminalisticii occidentale care au pus primele pietre la fundamentul tehnicii criminalistice: Lacassagne A., Bertillon A., Galton F., Gross H., Henry E., Herschele W., Faulds H., Locard E., Minovici M., Ottolenghi S., Reiss R., Vucetich J., ș.a.

Imense sunt și meritele savanților ruși de la începutul sec.XX în elaborarea problemelor tehnicii criminalistice, precum: Burinski E.F., Iakimov I.N., Lebedev V.I., Potapov S.M., Terziev N.V., Tregubov S.N., și a urmașilor acestora: Belkin R.S., Vinberg A.I., Krîlov I.F., Mitricev S.P., Polevoi S.P., Snetkov V.A., Șevcenko B.I. ș.a.

Este, la fel, greu de imaginat înțelegerea problematicii tehnicii criminalistice fără a examina lucrările de specialitate ale contemporanilor noștri precum, spre exemplu: Averianova T.V., Gonciarenko V.I., Exarhopulo A.A., Iablokov N.P., Ișcenko E.P., Rosinsskaia E.R., Selivanov N.A., ș.a. (Rusia); Alămoreanu S., Bercheșan V., Cîrjan L., Drăghici C., Ionescu L., Stancu E., Pășescu Gh., Popa Gh., ș.a. (România); Gheorghiuță M., Golubenco Gh., Doraș S., Odajiu Iu., Osoianu T. (Republica Moldova) ș.a.

Pornind de la analiza publicațiilor teoretice și a lucrărilor didactico-metodice privind tehnica criminalistică putem conchide că, compartimentul în cauză, în aspect teoretic dar și practic, nu totdeauna este interpretat univoc. Se are în vedere chiar conceptul și conținutul de tehnică criminalistică în structura științei respective care, desigur, nu este doar o problemă academică ci și practică utilitară. La fel de ambiguu sunt tratate și alte subiecte: clasificarea mijloacelor tehnico-criminalistice, reglementarea juridică a aplicării lor în activitatea de urmărire penală, problematica metodicii folosirii în condiții de teren a anumitor mijloace tehnice în scopul căutării-detectării, fixării, examinării preliminare și ridicării materialelor de probă, deaceia, albia problematicii spre cercetare și direcțiile de soluționare a ei va cuprinde mai cu seamă aspectele teoretico-doctrinare, procesual-legislative și practice de aplicare a metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice contemporane în scopul investigării calitative a locului infracțiunii, ca obiectiv distinct al cercetării noastre de doctorat, direcțiile cărora fiind determinate de scopul și obiectivele tezei.

Scopul și obiectivele tezei. Scopul lucrării de față constă ca, în baza analizei doctrinei tehnicii criminalistice, a practicii utilizării în țara noastră a mijloacelor tehnico-criminalistice la cercetarea locului faptei, să se elaboreze recomandări privind perfecționarea legislației ce reglementează aplicarea lor în procesul penal, propuneri de algoritmizare și optimizare a folosirii mijloacelor respective în cercetările de teren, de incorporare a noi metode și mijloace tehnico-criminalistice în arsenalul tehnico-criminalistic de cercetare la fața locului.

În concordanță cu acest scop au fost formulate și obiectivele studiului nostru: - a analiza materialele științifice editate în Republica Moldova, precum și a publicațiilor apărute peste hotarele țării noastre în ultimii ani pe problema aplicării mijloacelor tehnico-criminalistice la investigarea infracțiunilor; - a determina conceptul de tehnică criminalistică și a expune evoluția obiectului ei de studiu, sarcinile, structura și conexiunile cu alte domenii; - a clasifica metodele și mijloacele tehnico-criminalistice aplicate în practica de urmărire penală; - a expune și a argumenta regulile conceptuale de utilizare a metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice în activitatea de investigare a infracțiunilor; - a demonstra necesitatea reglementării în legea procesual-penală doar a principiilor folosirii mijloacelor tehnicii criminalistice fără indicarea echipamentelor concrete în normele respective; - a formula noțiunea de loc al faptei și de cercetare la fața locului, a sarcinilor, conținutului și principiilor ce guvernează această activitate; - a sistematiza și a studia metodele și

mijloacele tehnico-criminalistice contemporane de căutare și relevare a urmelor materiale la fața locului; - a scoate în evidență și a caracteriza mijloacele tehnice și procedeele de conservare, fixare și ridicare a mijloacelor materiale de probă din scena infracțiunii; - a enunța particularitățile metodice și tehnicile aplicate la efectuarea examenilor preliminare a urmelor și altor obiecte în condiții de teren.

Metodologia cercetării științifice are ca suport metoda dialectică materialistă privind posibilitatea de cunoaștere a realității obiective, dar și alte metode, precum statistice, sociologice, logico-juridice, istorice, de drept comparat.

Baza normativă a cercetării o constituie prevederile Constituției Republicii Moldova, ale Codului de procedură penală a Republicii Moldova în vigoare [11], alte legi și acte normative departamentale.

Concluziile formulate în lucrare se bazează și pe rezultatele analizei teoretice a literaturii științifice în probleme de filozofie, drept penal și procedură penală, statistică, psihologie judiciară, deontologie și etică profesională, alte ramuri științifice. O atenție deosebită a fost acordată lucrărilor ce țin de informatică, perspectivele implementării algoritmizării în procesul de cercetare al infracțiunilor, tehnologiile informaționale contemporane în activitatea de combatere a criminalității, precum și de problemele metodologice ale științei criminalistice și teoriei probatoriului. În particular, la elaborarea complexului de probleme teoretice pe tema tezei de doctorat au fost analizate mai multe lucrări, dintre care mai însemnate ale următorilor autori: Bercheșan V., Drăghici C., Iacob A., V.Lăpăduși, Gh.Popa (România), Doraș S., Gheorghiuță M., Golubenco Gh., C.Pisarenco (Republica Moldova), V.Ia.Karlov, F.K.Didenko, A.S.Jelezneak, V.N.Balașov (Federația Rusă), A.Buquet (Franța).

Lucrarea de față a avut ca sursă empirică principală însăși practica de utilizare a mijloacelor tehnico-criminalistice la cercetarea locului faptei, analiza a cca 100 de dosare penale privind diversele categorii de infracțiuni (omor, furt, jaf, tâlhărie, accident rutier etc.), precum și 321 xerocopii de procese-verbale de cercetare la fața locului realizate de organele de urmărire penală ale IGP MAI RM în diverse zone ale Republicii Moldova (Chișinău, Anenii-Noi, Orhei, Dubăsari, Strășeni, Ungheni ș.a.) În cadrul studiului au fost consultați și intervievați specialiști criminaliști din diferite ramuri - participanți activi la cercetarea la fața locului, angajați ai organelor de urmărire penală, avocați, profesori universitari din cadrul USEM, USM, Academia “Ștefan cel Mare” a MAI RM, ULIM, informațiile astfel colectate, fiind de o mare valoare pentru elaborarea tezei.

Noutatea și originalitatea științifică. Caracterul novator al rezultatelor obținute este determinat de faptul că este una dintre primele încercări în țara noastră de a trata în complex și multiaspectual, la nivel monografic problema cercetării la fața locului prin prisma utilizării metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice (MMTC) contemporane în această activitate. Pe baza analizei teoriei și practicii actuale a aplicării MMTC la cercetarea locului faptei și, luând în calcul tendințele contemporane de investigare a infracțiunilor, se propun recomandări cu caracter procesual, tehnico-metodic și organizatoric de optimizare a acestui act de urmărire penală.

Originalitatea lucrării constă în argumentarea implementării în activitatea de cercetare la fața locului faptei a metodei odorologice, a dronelor și tehnicii de fixare fotografică în formatul “negativului digital” – RAW.

Problema științifică importantă rezolvată constă în actualizarea la zi și dezvoltarea doctrinei aplicării MMTC la cercetarea locului faptei cu finalități practice pregnante, în special prin argumentarea propunerii de a implementa în practica criminalistică a metodei odorologice de identificare a făptuitorilor, a fotografiei digitale în formatul RAW, a dronelor, introducerea unui nou articol în CPP RM și perfecționarea altor multiple norme procesuale, algoritmizarea aplicării procedeeleor și mijloacelor tehnico-criminalistice la căutarea cadavrelor umane.

Semnificația teoretică a lucrării constă în dezvoltarea doctrinei aplicării metodelor și mijloacelor tehnicii criminalistice în cadrul cercetării la fața locului prin prisma realizărilor tehnico-

științifice de ultimă oră, a exigențelor actuale privind practica de luptă cu criminalitatea contemporană.

Valoarea aplicativă a lucrării rezidă în sporirea calității și rezultatelor cercetării la fața locului, optimizarea activităților de descoperire și cercetare a infracțiunilor, în ansamblu.

Rezultatele științifice principale înaintate spre susținere: 1. Argumentarea necesității modificării alin. (4) al art. 118; alin. (1) p. (10) al art. 68; alin (6) al art.260; p.5 a alin. (5) a art. 87; alin (3) al art.141 al CPP al Republicii Moldova și completării art. 6 al CPP cu explicarea locuțiunii „mijloace tehnice”; 2. Elaborarea unui nou articol și argumentarea necesității introducerii lui în capitolul II al CPP cu titlul: „Aplicarea mijloacelor tehnice în procesul penal”; 3. Recomandarea implementării în practica CTCEJ a IGP a MAI RM a metodei odorologice de identificare a făptuitorilor după urmele de miros, a dronelor și a tehnicii de fixare fotografică a locului faptei în formatul „negativului digital” – RAW.

Implementarea rezultatelor științifice este atestată în calitate de ghid teoretico-practic în activitatea CTCEJ a MAI Republicii Moldova, a Centrului de Expertize Independente din Moldova, precum și în calitate de material științifico-didactic în scopul eficientizării procesului educațional la facultatea Drept a USEM, a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI RM, a ULIM.

Aprobarea rezultatelor științifice. Tezele principale ale lucrării și-au găsit reflectare în 10 articole științifice, inclusiv 6 publicate în reviste de categoria ”C”, altă parte fiind raportate și discutate în cadrul unor simpozioane criminalistice internaționale și conferințe științifico-practice: - Conferința internațională „Cultura juridică și prevenirea corupției”. Chișinău, 2007; - Conferința științifică anuală cu participare internațională „Tradiție și reformă în dreptul Românesc”. Iași, 2008; - Conferința internațională științifico-practică „Conceptul de dezvoltare a statului de drept în Moldova și Ucraina în contextul proceselor de eurointegrare”. Chișinău, 2016.

Publicații la tema tezei: 10 lucrări științifice.

Volumul și structura tezei: 162 de pagini de text de bază ce cuprinde: introducere, 3 capitole, concluzii și recomandări, bibliografia din 216 titluri, 13 anexe.

Cuvintele-cheie: mijloace tehnico-criminalistice, cercetarea la fața locului, urme ale infracțiunii, organ de urmărire penală, specialist-criminalist.

CONȚINUTUL TEZEI

În **Introducere** este argumentată actualitatea și importanța problemei abordate, sunt formulate scopul și obiectivele tezei, este elucidată noutatea științifică a rezultatelor obținute, semnificația teoretică și valoarea aplicativă a lucrării, modalitățile de aprobare a rezultatelor, sumarul compartimentelor tezei.

Capitolul I. „Analiza situației în domeniul tehnicii criminalistice” este consacrat studierii lucrărilor de specialitate editate atât în Republica Moldova, cât și în alte țări (mai cu seamă, România, Federația Rusă, Franța). La concret, sunt supuse analizei materialele științifice și didactice de strictă specialitate a savanților criminaliști din ultimii ani, precum: S.Doraș, M.Gheorghită, L.Luchin, Iu.Odăgiu, C.Pisarenco, C.Rusnac (Republica Moldova), V.Bercheșan, C.Drăghici, A.Iacob, V.Lăpăduși, Gh.Popa (România), V.N.Balașov, F.K.Didenko, A.S.Jelezneak, V.I.Karlov, (Federația Rusă), A.Buquet (Franța), cu argumentarea poziției autorului pe marginea celor mai semnificative teze și idei expuse în aceste volume.

Astfel, printre lucrările ce țin nemijlocit de tema tezei se numără partea a II-a *Tehnica criminalistică* a manualului „Criminalistica”, semnat de regretatul criminalist autohton, cercetător și pedagog strălucit, contemporanul nostru dr., conf.univ. S. Doraș [12]. Aici autorul, tratează principalele aspecte ale tehnicii criminalistice tradiționale, fiind poate unica lucrare autohtonă ce cuprinde din plin această problemă. Manualul în ansamblu, prin limbajul accesibil și specificul materiei discutate prezintă valoare incontestabilă pentru viitorii juriști din țara noastră la însușirea disciplinei criminalistica. Totodată, subliniind contribuția importantă a autorului la dezvoltarea

teoriei și practicii tehnicii criminalistice autohtone, se apreciază că unele teze ale lucrării sunt deja depășite de ritmul cotidian al dezvoltării criminalisticii într-o societate informatizată.

Se are în vedere expunerea superfluu a tehnicii fotografice cu peliculă, a substanțelor chimice revelatoare și fixatoare necesare procesului fotografic umed, a altor accesorii fotografice [12, p.87-97] ieșite din uzul curent cu mult înainte de data publicării manualului. Se constată că, etapa contemporană de dezvoltare a fotografiei în aspect practic este dominată de aplicarea masivă a tehnologiilor informaționale compiuterizate. Actualmente a devenit posibil de transformat imaginile obiectelor în formă comodă pentru procesarea lor compiuterizată, de a obține copii pe un spectru larg de suporturi (CD, DVD, USB etc.), de unde și necesitatea dezvoltării în manual a acestor aspecte. Tot în această ordine de idei, în cap.5-6 ale manualului, se atestă o tratare insuficientă a mijloacelor tehnice de creare a portretelor-robot a persoanelor date în căutare, inclusiv și a sistemelor automatizate de identificare gabitoscopică ("Imagetrak"), dactiloscopică ("AFIS", "Printrak", "Morfo"); balistică ("Ibis", "Tais", "Arsenal", "Poisk" etc.).

În cap.7 al manualului, autorul face referire la noțiunea de "document" interpretând-o doar ca "act scris" [12, p.231], ceea ce reflectă inadecvat tendințele contemporane de dezvoltare a acestui concept, întrucât chiar un rând de acte legislative admit utilizarea documentelor și în altă formă (foto, video, electronică) [11]. Tot în acest context, ca obiecție generală asupra acestui capitol se constată o dezvoltare modestă a tehnologiilor contemporane folosite la ora actuală în practica cercetării documentelor (VSC-6000, FORAM 685-2, ESDA ș.a.). Dar, în lipsa unor publicații cu caracter didactic sistematizat pe tema tehnicii criminalistice în țara noastră, se conchide că materialul analizat, acoperă într-o anumită măsură această insuficiență de literatură și prezintă importanță pentru dezvoltarea doctrinei tehnicii criminalistice în acest spațiu.

O altă lucrare, consacrată expres domeniului analizat este *Tratatul de tehnică criminalistică* [10] semnat de către doi autori – prof. V.Berchean (cap.1-4; 8-12) și cercetătorul M.Ruiu (cap.5-7). Analiza materiei acestei lucrări în teza de doctorat a permis precizarea unor aspecte doctrinare precum obiectul de studiu și structura științei criminalistice, conceptul de „fals” în documente, noțiunea de expertiză judiciară. Acesta din urmă aspect este tratat de către prof. V.Bercheșan ca „activitate de cercetare științifică a urmelor și mijloacelor materiale de probă în scopul identificării persoanelor, animalelor, obiectelor, substanțelor sau fenomenelor...” [10, p.69]. La acest subiect, se precizează că, în linii mari, expertiza judiciară prezintă o activitate practică aplicată (și nu științifică), efectuată în scopul cercetării unor situații de fapt în baza anumitor cunoștințe specializate. În cadrul efectuării expertizei se utilizează metode și mijloace fundamentate științific pentru a soluționa sarcini practice în diverse cauze judiciare, pe când scopul cercetărilor științifice constă în dezvoltarea și analiza unor legități ale realității obiective, stabilirea unor fapte, verificarea unor ipoteze științifice. Experții aici nu efectuează cercetări de acest nivel, dar mai curând aplică în sferele lor de activitate metode și soluții sprijinite pe legitățile deja descoperite de către cercetătorii domeniilor respective.

Următoarea monografie supusă analizei este intitulată *Tactica cercetării la fața locului* (material științifico-didactic) [14] semnată de către prof. M. Gheorghiiță, care poartă, la fel, caracter didactic vădit. Materialul în cauză cuprinde o gamă de subiecte ce țin de cercetarea locului faptei, inclusiv și cele ce privesc mijloacele tehnico-criminalistice aplicate în cadrul acestei acțiuni de urmărire penală. Apreciind valoarea didactică incontestabilă a lucrării analizate, în teză se fac și unele precizări. Bunăoară, definiția de „loc al faptei” dată de prof. M.Gheorghiiță: „Fața locului (art. 118 CPP RM) mai numit și locul faptei sau scena infracțiunii reprezintă o suprafață determinată a terenului sau încăperii în care s-a desfășurat activitatea infracțională concretă, locul unde au parvenit consecințele faptei săvârșite” [14, p.6]. Legat de aceasta, unii autori observă, pe drept, că, „loc al faptei poate fi nu numai un teren, o suprafață de teren, localitate ori încăpere, dar și fragmente de spațiu, (mediu) acvatic, subacvatic, subteran sau aerian (explozie în mina de cărbune, tamponare de vapoare etc.) [16, p.67]. De aceea, sintagma „fragment de spațiu”, folosit în acest context, este apreciată mai exactă pentru determinarea noțiunii de loc al faptei.

Urmare a acestei precizări, locul faptei este definit ca fragment de spațiu, în limitele căruia a avut loc un eveniment cu relevanță juridico-criminalistică sau au fost lăsate urme materiale legate de acesta, iar locul infracțiunii este mediul în care a fost comisă nemijlocit fapta în cauză.

În altă ordine de idei, au fost făcute precizări și la subiectul fixării mersului și rezultatelor cercetării la fața locului prin folosirea unor mijloace tehnice, abordat în lucrarea dlui M. Gheorghiu și anume: „procedeele de fixare a urmelor și a altor corpuri sunt: fotografierea, măsurarea dimensiunilor urmelor ..., schițarea sau reprezentarea lor schematică, prelucrarea obiectului pe care a fost descoperită urma..., ridicarea de copii ale urmelor, ridicarea de urme...” [14, p.61]. Din această referință se observă o anumită confuzie și amestec de operațiuni ce urmăresc scopul colectării mijloacelor materiale de probă, mereu înfăptuite într-un lanț consecutiv și logic: descoperirea, fixarea, examinarea preliminară, ridicarea și ambalarea urmelor și altor materiale de probă. În acest context, în teza de doctorat se precizează că, fixarea urmelor și altor surse materiale de probă poate fi realizată, pe de o parte – procesual, prin consemnarea împrejurărilor de fapt în procesul-verbal al cercetării la fața locului, iar pe de altă parte – tehnic, prin aplicarea metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice: fotografiere, audio-videoînregistrare, prin executarea desenelor și planurilor-schiță, dar și prin sistemul de poziționare globală (GPS).

De ramura tehnicii criminalistice ține și monografia recent apărută a cercetătorului C. Pisarenco intitulată *Microobiectele în activitatea de cercetare a infracțiunilor* [20]. Aici prezintă interes cap. 3 consacrat mijloacelor tehnico-criminalistice de depistare, fixare și ridicare a microobiectelor la locul faptei, fixarea, ridicarea și ambalarea a lor. Autorul conchide corect că, microobiectele necesită respectarea unor măsuri de precauție, începând chiar cu momentul depistării lor, dar și necesitatea perfecționării muncii cu ele la fața locului. Cu toate acestea, în teza de doctorat se fac și unele observații legate, poate mai mult, de insuficiența tratării unor aspecte de valorificare a microobiectelor de natură biologică umană, în special a urmelor de miros (microobiecte de natură gazoasă, în opinia autorului). Acestea din urmă necesită atât abordări teoretice cât și referințe asupra unor tehnici legate de procesarea lor. În aspect doctrinar, noțiunea de microobiect formulată de autor [20, p.88] este considerată oarecum greoaie, deoarece cuprinde aspecte explicative ce urmau a fi excluse. Se conchide că noțiunea de microobiect trebuie să cuprindă doar calitățile substanțiale ale acestora: materialitatea lor; parametri cantitativi mici; necesitatea aplicării unor metode tehnico-criminalistice pentru colectarea lor; legătura cauzală cu infracțiunea.

O altă publicație relevantă în aspectul temei de doctorat prezintă lucrarea intitulată „*Tratat de tehnici criminalistice*” [13], semnată de doi autori români - C. Drăghici și A. Iacob. Ea cuprinde 11 capitole, în care s-a abordat tot spectrul de probleme a compartimentului de tehnică criminalistică. Ea conține un volum important de informații actualizate la zi, cu elemente novatorii și prezentări de tehnici contemporane folosite în laboratoarele din România și de peste hotarele ei. Ca element novatoriu este apreciat conținutul secțiunii a IV-a “Fotografia digitală” în care, pe drept, se schițează un rând de avantaje ale fotografiei digitale folosite astăzi în toate sferele vieții. Cu toate acestea, sunt făcute și precizări la unele aspecte doctrinare. Bunăoară, metodele științei criminalistice, declarate de autori însă rămase nedezevăluite, acestea confundându-se cu sarcinile ce pot fi soluționate cu ajutorul lor [13, p.15]. Tot în acest context, sunt făcute comentarii critice și la noțiunea de document în criminalistică tratată în cap. IX „Grafoscopia judiciară” a lucrării analizate. Se conchide că document în sfera criminalisticii prezintă orice purtător material pe care în mod special este fixată informație semnificativă pentru investigarea infracțiunilor și care deține rechizite ce permit al identifica.

Atenție aparte, în aspectul tematicii de cercetare, prezintă lucrarea “Cercetarea la fața locului. Gid practic”, semnată de cercetătorii autohtoni dr. Iu.Odăgiu, L.Luchin și C.Rusnac [19]. Scrisă cu o deosebită minuțiozitate și detalizare cu multiple anexe explicative și imagini pertinente, lucrarea se impune ca una din cele mai actualizate și valoroase din spațiul autohton pe această temă. Cu toate că este adresată poate mai mult practicienilor criminaliști, ghidul în cauză conține un rând de aspecte doctrinare cu caracter novator. Se are în vedere tratarea unor noi categorii criminalistice,

precum urmele electronice, particularitățile de cercetare a locului faptei în cauzele privind infracțiunile informatice ș.a.

În continuare a fost analizată o altă publicație, ieșită de sub tipar la editura “Luceafărul” (România) în a.2005, avându-i ca autori: V. Lăpăduși și Gh. Popa: „*Investigarea criminalistică a locului faptei. Note de curs*”[17]. Lucrarea poartă caracter didactic evident, tezele teoretice fiind argumentate cu imagini, demonstrații și generalizări din experiența criminalisticii occidentale, care o face să se citească cu mult interes. Dar, în prima parte a lucrării se conțin definiții și principii fundamentale pe care se sprijină știința și practica criminalistică, la unele din care, avându-se în vedere albia cercetărilor noastre, s-au făcut și observații (noțiunea de cercetare a locului faptei, posibilitățile acestei acțiuni de urmărire penală ș.a.).

La publicațiile științifice în domeniul aplicării mijloacelor tehnicii criminalistice în activitatea de cercetare a infracțiunilor apărute relativ recent în Rusia se referă nemijlocit monografia cercetătorului V.Karlov, intitulată: «*Использование криминалистической техники в расследовании преступлений*» [23] [Aplicarea tehnicii criminalistice în investigarea infracțiunilor]. Materialul științifico-practic este consacrat cercetării problemelor organizatorice, juridice cu privire la utilizarea tehnicii criminalistice în descoperirea și cercetarea infracțiunilor. Autorul formulează recomandări ce țin de aplicarea mijloacelor tehnico-criminalistice în activitatea de colectare a urmelor infracțiunii și altor materiale de probă. El menționează, pe drept că, tehnica criminalistică, ca și criminalistica în ansamblu, fiind o ramură de cunoaștere sintetică, integrală acumulează în sine realizările științelor naturale, tehnice, umanistice, inclusiv a domeniilor juridice. După natura sa ea este în aceeași măsură tehnică cât și juridică. De aceea, realizarea practică a posibilităților ei este de neconceput decât în condițiile soluționării în sistem a problemelor juridice, organizatorice, tehnico-științifice și metodice – în conceptul autorului - sistem de asistență tehnico-criminalistică a descoperirii și cercetării infracțiunilor [23, p.63]. Ca obiecție la această afirmație, în teză se opinează că problemele juridice, organizatorice, tehnico-științifice și metodice soluționate în complexitatea și legătura lor reciprocă țin nu doar de compartimentul tehnicii criminalistice, dar pot fi rezolvate numai cu aportul tuturor elementelor ei structurale, adică în cadrul științei criminalistice, în ansamblu.

O atenție sporită merită analiza lucrării semnată de cercetătorul rus F.K.Didenko, cu aproape aceeași denumire ca și tema noastră de cercetare: *Aplicarea mijloacelor și metodelor tehnico-științifice la cercetarea locului faptei* [Диденко Ф.К. Применение научно-технических средств и методов при осмотре места происшествия] [21].

Cartea este consacrată expunerii rezultatelor generalizării surselor criminalistice de specialitate, a practicii de urmărire penală, autorul oferind recomandări concrete la efectuarea cercetării la fața locului cu aplicarea MMTC elaborate de știința criminalistică pentru această activitate. Cu toate că de la publicarea ei a trecut mult timp și că, actualmente arsenalul criminalisticii de teren s-a reînnoit cardinal cu tehnici bazate pe tehnologii computerizate, lucrarea, grație originalității sale, volumului mare și foarte detaliat de informații utile procesării urmelor materiale, nu și-a pierdut actualitatea. La fața locului, pe bună dreptate, nu pot să nu existe urme lăsate de făptuitori, de aceea organele de urmărire penală, specialiștii criminaliști trebuie să se conducă de această regulă fundamentală în fiecare caz de cercetare a locului faptei [21, c.4].

În aspectul tematicii noastre de doctorat, trezește interes și materialul didactic intitulat: „*Bazele tehnicii criminalistice*” [Основы криминалистической техники], semnat de cercetătorul A.C. Jelezneak [22]. Lucrarea conține informații despre subramurile tehnicii criminalistice și sursele de informație cu relevanță criminalistică, despre mijloacele de descoperire, fixare, copiere și cercetare a probelor materiale în etapa de urmărire penală, precum și despre organizarea expertizei judiciare în Federația Rusă. Ca obiecție generală asupra materialului didactic analizat în teza de doctorat se invocă maniera oarecum discutabilă de expunere a materialului, care poate conduce la confuzii la însușirea acestuia de către studenți. Suscită îndoieli și tratamentul aspectelor tactico-organizatorice ale expertizei judiciare în cadrul tehnicii criminalistice. Ca obiecție la aceasta, în teză

se afirmă că actualmente, expertiza judiciară prezintă o ramură științifică de sine stătătoare și nu o parte a criminalisticii așa cum a existat în perioada anterioară. Ea are menirea de a generaliza și argumenta teoretic acele procese ce se produc în activitatea practică de expertiză judiciară și servește ca temelie în crearea fundamentelor științifice ale diverselor genuri de expertize.

Printre lucrările de vază consacrate temei noastre de cercetare se înscrie și manualul elaborat sub redacția lui Balașov N.M. de un colectiv de 22 de savanți-criminaliști notorii din cadrul Universității Militare, Procuraturii Federației Ruse, altor instituții superioare de învățământ juridic specializat a MAI FR intitulat: *Tehnica criminalistică. Manual* [Криминалистическая техника. Учебник] [24]. Manualul este structurat pe 22 de capitole în care, de rând cu temele tradiționale, sunt incluse compartimente ce dezvăluie conținutul teoriei exploziologiei, a armelor albe, a urmelor privind infracțiunile din sfera informaticii, pe larg sunt expuse posibilitățile potențiale ale MMTC la căutarea, descoperirea, fixarea, ridicarea și examinarea mijloacelor materiale de probă. La elaborarea manualului, autorii au luat în considerare noile tendințe în abordarea unor sau altor noțiuni, categorii, novele sprijinite pe rezultatele cercetărilor științifice contemporane. Astfel, în comparație cu viziunile tradiționale, au fost făcute schimbări de conținut la compartimentele de fotografie judiciară, balistică, înregistrarea criminalistică, în alte capitole ale manualului, de aceea, manualul în cauză îl considerăm actual și util pentru tineretul studios, inclusiv și din țara noastră.

În fine, capitolul I al tezei de doctorat se încheie cu examinarea unei publicații apărută la editura PUF, Paris (Franța), intitulată „*Manual de criminalistică modernă. Știința și cercetarea probelor.*” [Manuel de criminalistique moderne. La science et la recherche de la preuve], semnată de cunoscutul criminalist francez Alain Buquet [27]. Din start se conchide că manualul în cauză tratează doar problematica tehnicii criminalistice, fiind lipsă expunerea problemelor ce țin de tactica și metodică criminalistică. Și acest lucru nu este întâmplător, deoarece este cunoscută concepția de criminalistică a țărilor romanice occidentale (Franța, Italia, Spania ș.a.), în care știința în cauză este redusă la partea sa tehnică. La fel, și aspectele doctrinare ale manualului analizat care, de asemenea, se întrevăd cu greu. În teză se constată specificul criminalisticii occidentale: pe de o parte, înzestrarea laboratoarelor cu tehnologii de vârf, aplicarea pe larg a mijloacelor electronice de calcul, a celor mai noi realizări ale științei în investigațiile de expertiză, iar pe de altă parte – o atenție redusă analizei problemelor teoretice și metodologice.

Capitolul 2 „Generalități privind tehnica criminalistică ca parte a științei și ansamblu de metode și mijloace propriu-zise aplicate în activitatea de cercetare a infracțiunilor” cuprinde 3 paragrafe și este dedicat expunerii problematicii conceptului, obiectivelor și conexiunilor tehnicii criminalistice cu alte domenii științifice, precum și problemelor de reglementare a aplicării mijloacelor tehnico-criminalistice în urmărirea penală, implicit cercetarea la fața locului cu expunerea cadrului noțional și procesual-tactic al acestor activități.

În paragraful 2.1. *Tehnica criminalistică: concept, structură, sarcini, legături* se afirmă că procesul de constituire și dezvoltare al criminalisticii a fost determinat de aplicarea în activitatea de urmărire penală a realizărilor chimiei, fizicii, biologiei, antropologiei și altor științe tehnice și naturale, creând temelia celui mai vechi compartiment, ce cuprindea cunoștințele incipiente ale acestui domeniu – tehnica criminalistică [3, p.43]. Analizând evoluția acestui domeniu după multiplele publicații de specialitate se ajunge la concluzia că tehnica criminalistică prezintă o parte integrantă a științei criminalistice. Conținutul ei cuprinde: **a)** un sistem de cunoștințe teoretice; **b)** un sistem de metode și mijloace tehnico-criminalistice (MMTC); **c)** reguli și recomandări metodice de utilizare a acestora în procesul de descoperire, cercetare și prevenire a infracțiunilor [12, p.289].

Aceste MMTC, pe de o parte, sunt elaborate și folosite de însăși criminalistică, iar pe de altă parte - împrumutate din alte ramuri ale științei și tehnicii, cu unele modificări sau fără astfel de modificări. Importantă este asigurarea metodică a aplicării acestor mijloace și mai puțin contează sursa de proveniență a lor [5, p.97]. Se conchide că, tehnica criminalistică reprezintă un sistem de cunoștințe sintetice, principii de elaborare și recomandări de aplicare a MMTC în activitatea de descoperire, cercetare și prevenire a infracțiunilor. Obiectul ei de studiu prezintă, de fapt, un

segment al realității obiective, cuprins de obiectul științei criminalistice în ansamblu și anume, legitățile ce privesc mai cu seamă mecanismul de formare a urmelor materiale ca rezultat al activităților infracționale, precum și sistemul de mijloace tehnico-criminalistice aplicate în activitatea de investigare a faptelor penale.

Sarcina generală a tehnicii criminalistice prezintă, în principal, dezvăluirea legităților ce se manifestă în cadrul interacțiunii activităților infracționale cu cele ce însoțesc activitatea organelor competente de investigație, elaborarea și perfecționarea în baza cunoașterii acestor legități a metodelor și mijloacelor tehnice, de soluționare a sarcinilor practice ce stau în fața tehnicii criminalistice. Se are în vedere sarcina descoperirii, fixării, ridicării și examinării obiectelor ce conțin informație semnificativ criminalistică, precum și crearea a astfel de informații cu sprijinul mijloacelor tehnico-criminalistice.

Se afirmă că, la determinarea noțiunii de mijloc al tehnicii criminalistice, urmează a se folosi termenul „mijloc tehnico-criminalistic”, care adecvat semnifică mijloacele tehnice ce se aplică în scopul descoperirii, fixării, ridicării și examinării materialelor de probă. Legat de aceasta, se propune a completa art.6 al CPP în vigoare cu explicarea locuțiunii „mijloace tehnice” în sensul de *aparate, instrumente și dispozitive, materiale și metode, procedee și programe-soft, alte asemenea utilaje și echipamente folosite de către subiecții procedurii penale în scopul asigurării instrumentale a activităților procesuale*.

Tehnica criminalistică deține sistemul său compus din unități structurale aparte: tezele generale (problematică inductivă) și subramurile ei (cercetarea criminalistică a urmelor materiale; cercetarea criminalistică a armelor, dispozitivelor explozive și urmelor folosirii lor; cercetarea criminalistică a documentelor; cercetarea criminalistică a semnalmentelor omului; asistența informațională a cercetării infracțiunilor).

În paragraful 2.2. *Reglementarea juridică și principiile aplicării metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice în acțiunile procesuale* se constată că realizările științei și tehnicii foarte lent se implementează în procesul penal, cauză fiind și reglementarea juridică deficitară a aplicării lor practice. Analizând opiniile unui rând de savanți criminaliști (V.Colodrovschi, Gh. Golubenco, V. Volânski, V.Karlov ș.a.) se concluzionează că, încercarea legiuitorului de a reglementa într-un mod strict folosirea unor sau altor mijloace tehnice sau fixarea unei liste exhaustive a acestora, generează piedici în calea implementării realizărilor științei și tehnicii în sfera justiției [4, p.190]. Fotoaparatul sau camera de luat vederi, întipărend evenimentul actual, totdeauna lasă imaginea trecutului. Totodată, aplicarea în procedura judiciară penală doar a mijloacelor prevăzute de lege conduce iminent la declararea oricăror altor mijloace ilegale, doar din considerentul că acestea nu sunt indicate în lege. Acest lucru pune la îndoială legalitatea folosirii oricăror altor metode și mijloace apărute recent în procedura judiciară penală, frânând astfel, aplicarea realizărilor progresului tehnico-științific în sfera justiției.

Urmare a acestor concluzii, se propune ca CPP RM, într-un articol aparte (eventual cu nr.20¹) „*Aplicarea mijloacelor tehnice în procesul penal*” să reglementeze doar criteriile generale de admisibilitate a MMTC în urmărirea penală (temeinicia științifică, inofensivitatea, caracterul etic ș.a. [6, p.35]) fără a le specifica la concret în normele respective.

Tot în acest sens, se argumentează necesitatea extinderii drepturilor părții de apărare la examinarea dosarului penal cu posibilitatea să facă copii de pe acestea, inclusiv și de pe audio-videoînregistrări și alte anexe, dar și largirii cazurilor de aplicare obligatorie a mijloacelor tehnico-criminalistice în urmărirea penală. Această din urmă întrebare a fost deja obiect de discuții a savanților criminaliști (G.Gramovici, A.Levi, E.Utkin, A.Exarhopulo ș.a.). Luând în calcul opiniile expuse în literatură de specialitate, autorul conchide că decizia utilizării obligatorii a mijloacelor tehnicii criminalistice trebuie să emane din imposibilitatea de a asigura prin altă modalitate înregistrarea datelor faptice în materialele dosarului penal. O altă cauză care determină necesitatea reglementării imperative a unor mijloace tehnice constituie sporirea nivelului criminalității și a

parametrilor ei negativi, majorarea cazurilor opunerii de rezistență masivă din partea lumii interlope procesului de investigare a infracțiunilor.

Relativa diminuare în legislația procesual-penală a posibilităților mijloacelor și metodelor tehnico-criminalistice conduc inevitabil la o atitudine formală față de acestea și din partea subiecților aplicării lor. Rezultatele studiului de doctorat a 321 de procese-verbale privind cercetarea la fața locului (CFL) din dosarele penale soluționate denotă că, chiar și cele mai răspândite și accesibile ofițerilor de urmărire penală mijloace de fotografiere, (inclusiv telefoanele mobile), nu se folosesc în toate cazurile de cercetare, iar mijloacele de audio-videoînregistrare – extrem de rar (cca 1,6%). La fel de slab în cercetările de teren se utilizează mijloace tehnice de ridicare a urmelor de încălțăminte (2,5%), de efracție (1,8%), a urmelor biologice de natură umană (6%), microuourme. În fond, activitatea CFL în majoritatea cazurilor analizate este orientată spre căutarea urmelor ușor accesibile ce reclamă eforturi și mijloace minime, cuprinse în trusa criminalistică. De aceea, majoritatea materialelor de probă ridicate la CFL sunt urme de natură dactiloscopică (17,2%).

Acești indici modești ai utilizării mijloacelor tehnice de procesare tehnică a configurației locului faptei se explică, în opinia autorului, nu numai prin insuficiența dotării tehnice a organelor teritoriale de poliție, la care au făcut referire și alți cercetători autohtoni ai acestei probleme [15, p.6], dar și din cauza imperfecțiunii reglementării juridice a practicii respective. Până la urmă, legea nu numai că stabilește ordinea aplicării mijloacelor tehnice, dar formează și ideologia, psihologia atitudinii față de acestea și de posibilitățile lor în sistemul general al procedurii judiciare penale atât a ofițerilor de urmărire penală, procurorilor, judecătorilor, avocaților etc., cât și a societății, în ansamblu. Este dificil, dacă nu și imposibil, să ne așteptăm la succese în soluționarea acestei probleme fără ca societatea, inclusiv legiuitorul, să ofere sprijin, în acest sens, organelor ocrotirii normelor de drept.

În paragraful 2.3. *Cadrul noțional, procesual-tactic și tehnico-criminalistic general al cercetării la fața locului* se examinează aspectele principale ale cercetării la fața locului. După o analiză minuțioasă a diverselor păreri exprimate în literatura de specialitate (M. Gheorghită, S. Doraș, A. Ploscă, A.Gugu, V. Obazțov ș.a.), în teză se formulează conceptul cercetării locului faptei într-o nouă abordare, spre deosebire de cel clasic. Autorul opinează ca, cercetarea la fața locului este o acțiune de urmărire penală realizată în colectiv, cu respectarea conducerii unice a cercetărilor și cu utilizarea resurselor tehnico-criminalistice. Ea constă în perceperea nemijlocită sau cu ajutorul unor mijloace criminalistice a situației de fapt, a împrejurărilor importante pentru cauză, a urmelor și altor materiale de probă, localizate într-un fragment de spațiu în limitele căruia a avut loc o infracțiune sau alt incident cu relevanță criminalistică, precum și locul în care s-au manifestat consecințele acestora [7, p.62].

Sarcinile concrete ale cercetării la fața locului se reduc la următoarele aspecte: - examinarea și fixarea pocesuală, precum și tehnico-criminalistică a stărilor de fapt de la locul incidentului; - depistarea, fixarea, examinarea preliminară și ridicarea urmelor infracțiunii și a făptuitorului; - relevarea și fixarea circumstanțelor negative.

Desigur, în cadrul cercetării la fața locului, organul de urmărire penală are în vizor și soluționarea sarcinilor strategice ce țin de cazul investigat, în ansamblu: stabilirea legăturii urmelor și altor obiecte de la fața locului cu persoana suspectată, victimă, precum și cu alte obiecte și participanți implicați în infracțiune; determinarea martorilor oculari prezumtivi, a împrejurărilor care au înlesnit sau favorizat săvârșirea infracțiunii, a motivelor comiterii infracțiunii etc.

La modul practic însă, este imposibil de conturat o listă exhaustivă a sarcinilor cercetării la fața locului, dar trebuie notat că, în aspect juridico-penal, acestea totdeauna sunt orientate în a stabili subiectul și obiectul infracțiunii, latura obiectivă și subiectivă a acesteia.

În altă ordine de idei, autorul susține recomandarea înaintată de către criminaliștii A.Gugu, V. Statkus de a reglementa în legea procesual-penală, principalele elemente de organizare și funcționare a echipei de cercetare [16, c.73; 23, c.53-56]. La baza acestei propuneri stau aspectele de compatibilitate și de relaționare uneori deficitară a membrilor echipei, condiționate de caracterul

întâmplător al formării ei, condițiile neobișnuite de activitate. Includerea unui astfel de prevederi în legea procesual penală, ar reglementa formele de interacțiune dintre membrii acestui grup, efortul conjugat al măsurilor de căutare, procesuale, speciale de investigații și criminalistice, inclusiv și la efectuarea cercetării la fața locului.

Capitolul 3 „Arsenalul tehnico-criminalistic contemporan aplicat în cadrul cercetării la fața locului și perspectivele de implementare a noilor MMTC în această activitate” cuprinde 3 paragrafe în care sunt expuse rezultatele cercetării metodelor, procedeele și mijloacelor tehnico-criminalistice de căutare, conservare, fixare, examinare preliminară și ridicare a urmelor și altor materiale de probă din scena infracțiunii.

În paragraful 3.1. *Metode, procedee și mijloace tehnice de căutare și relevare a urmelor materiale ale infracțiunii aplicate la fața locului* se susține că colectarea urmelor și altor materiale de probă prezintă o activitate complexă ce cuprinde un rând de acțiuni: căutarea și descoperirea probelor, consolidarea și conservarea lor, fixarea, ridicarea, examinarea preliminară și ulterioară a acestora. Totodată, autorul menționează că diversitatea mare de urme, existente în scena infracțiunii condiționează și multitudinea de mijloace tehnice utilizate în scopul recoltării lor. De aceea, procesarea obiectelor în cauză prezintă un complex de măsuri pregătitoare, organizatorice, procesuale și speciale de investigații, determinate de situația de urmărire penală. Autorul, după analiza lucrărilor mai multor savanți criminaliști (Lăpăduși V., Popa Gh., M.B.Vander, L.E.Cistova, V.F.Statkus, P.T. Scorcenko ajunge la concluzia că toate echipamentele destinate căutării și descoperirii urmelor și altor materiale de probă pot fi sistematizate în patru grupe: **1)** mijloace tehnice de iluminare; **2)** mijloace, metode și reactivi pentru relevarea urmelor materiale latente; **3)** aparate și instrumente optice; **4)** utilaje tehnice de detecție a materialelor de probă [8, p.57]. Totodată, se subliniază că aplicarea MMTC la căutarea cadavrelor umane, prezintă o sarcină complexă, realizată cu utilizarea informației atât procesuale cât și speciale de investigații. Din acest motiv uneori organelor de drept le revine sarcina de a realiza un mare volum de lucru pentru inspectarea mai multor spații presupuse a fi locul îngropării cadavrului.

În acest sens se propune un algoritm pentru astfel de situații, ce cuprinde următoarele elemente semnificative: **1.** Colectarea și aprecierea informației despre locul și împrejurările înmormântării cadavrului; **2.** Alegerea și verificarea funcționalității mijloacelor tehnice necesare căutării cu luarea în calcul a circumstanțelor indicate mai sus; **3.** Pregătirea locului unde urmează a realiza căutările (împrejmuirea locului, nivelarea după posibilități a suprafeței solului, înlăturarea unor bolovani de piatră, a ierbii înalte sau a zăpezii); **4.** Scanarea vizuală a locului îngropării cadavrului, apreciind-se caracterul vegetației, depresiunile sau proeminențele observabile la suprafața solului; **5.** Cercetarea locului „suspect” cu ajutorul aparatului de detecție ne liniară (georadar); **6.** În cazul, în care în mediul scanat a fost relevată o anumită zonă cu densitate deosebită de fundalul general ce coincide după dimensiuni cu parametrii cadavrului, se utilizează burghiul de foraj pentru a sfredeli o gaură la adâncimea respectivă și introducerea în ea a senzorului cromatografului portativ de analiză a gazelor cadaverice; **7.** Efectuarea săpăturilor în locul cercetat dacă rezultatele analizei gazelor mărturisesc prezența obiectelor de natură biologică. **8.** Dacă există temeiuri a presupune că împreună cu cadavrul au fost îngropate obiecte metalice (unealta infracțiunii, catarama curelei, sârme cu care au fost legate mâinile victimei etc.), locul îngropării se caută cu detectoarele de metale cu sensibilitate sporită; **9.** Dacă pe cadavru există aparate emițătoare de unde – ceas electronic, telefon mobil, alte aparate ce conțin microscheme, diode se aplică aparatele de detecție ne liniară.

În paragraful 3.2. *Mijloace tehnice, metode și procedee de conservare, fixare și ridicare a materialelor de probă din scena infracțiunii*, activitatea de aplicare a MMTC la fixarea probelor este definită ca parte integrantă a procesului unic de strângere a probelor prin utilizarea diverselor aparate, metode, materiale, modalități etc. de către subiecți autorizați ai procesului penal în scopul reflectării și reproducerii depline, exacte și obiective a proceselor, obiectelor, evenimentelor ce poartă informații în legătură cu comiterea unei infracțiuni. Tot în aceeași ordine de idei se

menționează că, fixarea cu aplicarea mijloacelor tehnice se reduce, în fond, la obținerea imaginilor de tot felul.

O atenție sporită se acordă fotografiei ca metodă de fixare grație avantajelor ei: caracterul ilustrativ și demonstrativ, rapiditatea și exactitatea fixării obiectelor și detaliilor acestora. Dar, în acest sens se evidențiază fotografia digitală, avantajele [18, p.69-70] căreia sunt net superioare comparativ cu fotografia clasică: - minimalizarea timpului obținerii pozelor; - toate operațiunile se efectuează la lumina zilei, inclusiv și în condiții de teren; - imaginea digitală poate fi momentan expediată prin rețeaua globală INTERNET la orice distanță.

De aceea, susține autorul, aplicarea ei în scopuri criminalistice ar fi optimal de folosit prin metode care exclud posibilitatea tehnică de modificare a ei. Actualmente, astfel de posibilități se realizează cu ajutorul metodei de înregistrare laser-digitală pe f-discuri de 8 cm, pentru o singură folosință (CD-R, CD-RW, DVD-R), care se anexează la procesul-verbal ca și „negativ” specific.

Însă, în activitatea specialiștilor-criminaliști autohtoni, pornind de la rezultatele analizei a peste 321 de procese-verbale de cercetare la fața locului și a anexelor la ele, se conchide că metoda în cauză nu a căpătat o răspândire semnificativă, inclusiv și din cauza specificului constructiv al aparatelor de fotografiat ce necesită aplicarea acestei metode.

De aceea, în teza de doctorat se argumentează o altă metodă de protecție a autenticității fotografiilor executate în cadrul CFL. Se are în vedere că în ultima vreme toate aparatele de fotografiat profesionale și majoritatea celor destinate amatorilor, inclusiv smartphoanele, fac posibil a stoca pozele în formatul „brut” al aparatului, denumit RAW. În acest format, ceea ce este specific și important pentru criminaliști, sunt cuprinse metadatele identificatoare ale aparatului, a condițiilor de fotografiere și procesare a imaginilor.

Uneori RAW este numit „negativ digital”, prin aceasta subliniindu-se că fișierul RAW nu este destinat vizualizării nemijlocite și că fișierul grafic final prezintă „amprenta” de pe „negativ”, condițiile creării căruia (la fel ca și în fotografia cu peliculă) pot fi modificate.

Orice format de fotografie digitală, cu excepția RAW, presupune o anumită procesare a imaginii după ce a fost făcută poza. Aceasta înseamnă că dacă fotografiile sunt stocate în formatul obișnuit JPEG, atunci toate imaginile sunt prelucrate automat și simultan astfel, încât să se micșoreze dimensiunile fișierelor cu o anumită pierdere minimală a calității lor. Formatul RAW, spre deosebire de alte formate, permite a păstra imaginea fără pierderi, manifestându-se ca o „amprentă” de pe matricea aparatului, însă dimensiunile fișierelor acestuia depășesc cele ale fotografiilor în format JPEG. Dar, luând în considerare faptul că volumul memoriei la aparatele contemporane se măsoară în gigabytes, acest neajuns, din punctul de vedere al autorului, are puțină semnificație.

Mai mult, o gamă întreagă de fotoaparate contemporane permit a include regimul RAW+JPEG [25], în care aparatul stochează poza în memorie simultan în două formate, ceea ce este foarte comod pentru specialiștii criminaliști.

În altă ordine de idei, în teza de doctorat se promovează și ideia largirii sferei de aplicare a MMTC în procesul penal prin incorporarea în arsenalul tehnico-criminalistic autohton de cercetare a locului faptei a dronelor pentru a prelua imagini aeriene la locu faptei, dar și a metodei odorologice. La aceasta din urmă se trage o atenție sporită. După analiza opiniilor mai multor savanți privind exploatarea urmelor de miros (Belkin R.S., Bezrukov V.V., Vinberg A.I., Starovoitov V.I. ș.a.), autorul menționează două aspecte ale acestei probleme: pe de o parte, recoltarea și conserarea urmelor de miros la fața locului, iar pe de altă parte – identificarea făptuitorilor după aceste urme cu ajutorul câinilor biodetectori-specializați în cadrul constatărilor tehnico-științifice a specialiștilor.

Autorul propune ca într-o eventualitate de perspectivă, procedura de selecție chinologică a obiectului-purtător de miros să fie realizată după un anumit algoritm: **1)** Mirosurile ce urmează a fi verificate și cele indiferente conservate în recipienți numerotați se plasează în ordine spontană de către organul de urmărire penală în prezența participanților la această acțiune, inclusiv a specialistului-chinolog. **2)** Acesta din urmă, oferă câinelui-biodetector să miroase mostra comparativă de miros preluată de la persoana verificată, după care câinele-biodetector trece în

încăperea în care sunt pregătite și arangate în cerc (sau în linie dreaptă) pe podea mai multe containere (8-10) cu diverse mirosuri, la o distanță de cca 1m unul de celălalt. **3)** Adumlecând toate containerele, câinele identifică acela, în care se păstrează mirosul ridicat de la fața locului (sau obiectul-purtător de miros). Faptul identificării câinele îl exprimă printr-un semnal hotărât și rapid (lătrat, așezat, culcat) lângă containerul cu mirosul căutat. **4)** După aceasta, câinele este temporar scos din încăperea, ofițerul de urmărire penală în prezența participanților, schimbă poziția containerelor și tot același câine, iarăși este adus în cameră pentru repetarea alegerii. Din nou, câinele-biodetector semnalează prin poziția adoptată despre identificarea mirosului de la fața locului. **5)** În continuare, după același algoritm procedural, experimentul se relizează cu alt câine-dublor. **6)** Rezultatele tuturor activităților și încercărilor efectuate ofițerul de urmărire penală le consemnează într-un proces-verbal, anexându-se videoînregistrarea efectuată. **7)** Specialistul-chinolog, în baza informației obținute în cadrul experimentelor efectuate cu participarea nemijlocită a lui, formulează concluzii despre mecanismul identificării urmelor de miros [9, p.54].

Totodată, în lucrare, având în vedere multiplele probleme procesual-organizatorice, financiare, metodice de implementare a acestei metode, se admite și posibilitatea ca în prima etapă, rezultatele ideneticărilor chinologice să fie redactate într-un raport, cu alt statut decât cel procesual - ca măsură specială de investigații, în baza Legii RM nr.59 din 29.03.2012 privind activitatea specială de investigații, care prevede expres exploatarea urmelor de miros. Important este acumularea de experiență la început de cale.

În paragraful 3.3. *Particularități procesual-metodice și tehnici folosite la efectuarea examenilor preliminare a urmelor în condiții de teren* se discută problemele examinării preliminare a urmelor în condiții de teren cu suportul echipamentelor cuprinse în trusa criminalistică universală [1, p.246-247] și laboratoarele criminalistice mobile.

Se apreciază că examinarea preliminară a urmelor la fața locului prezintă o formă de aplicare a cunoștințelor specializate și a mijloacelor tehnico-criminalistice respective în scopul obținerii informației despre persoana făptașului, mecanismul comiterii faptei și alte împrejurări utile procesului de investigare a acesteia. Autorul menționează că CPP a RM nu reglementează activitatea specialistului cu privire la efectuarea a astfel de examinări. Se propune modificarea p.5, alin. (5), art.87 CPP RM *Obligațiile specialistului* în următoarea redacție: „să aplice toate cunoștințele și deprinderile sale speciale pentru acordarea de ajutor organului care efectuează acțiunea procesuală la descoperirea, fixarea, examinarea, ridicarea sau excluderea probelor”.

Principalele operațiuni tehnico-criminalistice desfășurate la fața locului în legătură cu examnarea preliminară a urmelor sunt asigurate în mare parte de instrumentariul și reactivii aflați în trusa universală și laboratorul criminalistic mobil. Rezultatele examinărilor preliminare ale urmelor la fața locului se includ în procesul-verbal al acțiunii respective sau, după caz, se redactează de către specialistul-criminalist într-un raport de constatare tehnico-științifică aparte, anexat la procesul-verbal.

CONCLUZII GENERALE ȘI RECOMANDĂRI

Rezultatele investigațiilor efectuate, a analizei legislației în vigoare, a practicii de aplicare a metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice în urmărirea penală, îndeosebi, în cadrul cercetării la fața locului, a literaturii de specialitate, permit a formula următoarele **concluzii**:

1. Apariția și constituirea tehnicii criminalistice este legată organic de evoluția domeniilor criminalisticii și a expertizei judiciare în ansamblu, dezvoltarea cărora, la rândul lor, fiind înlesnită de aplicarea în urmărirea penală a elaborărilor chimiei, fizicii, antropologiei și altor științe tehnice și naturale. Actualmente capacitățile tehnicii criminalistice, sprijinite pe realizările progresului tehnico-științific sunt practic, nelimitate în evoluția lor firească, ceea ce prezintă și marele avantaj în fața altor mijloace de probă în procesul penal. Valorificarea acestor posibilități constituie și calea magistrală de largire și sporire a bazei probatorice în cauzele penale, obiectivarea procesului probator, învingerea opunerii de rezistență la investigarea infracțiunilor.

2. Doctrina tehnicii criminalistice în spațiul vorbitorilor de limbă română necesită o anumită actualizare a principalelor categorii științifice. Suportul teoretico-metodologic a domeniului în cauză în publicațiile din Rusia reflectă, cu unele excepții, mai adecvat structura și sarcinile tehnicii criminalistice, ceea ce nu se atestă în publicațiile din țările occidentale. Acestea acordă atenție redusă chestiunilor teoretico-doctrinare cu privire la problematica mijloacelor tehnico-criminalistice, fiind orientate în exclusivitate la aspectele implementării în practica judiciară a tehnologiilor industriale, informaționale și analitice înalte.

3. Conceptul „tehnica criminalistică” are o dublă semnificație: pe de o parte – ca sistem de mijloace tehnico-criminalistice propriu-zise (utilaje, aparate, instrumente, diverse dispozitive, mecanisme și materiale), real existente și folosite în lupta cu criminalitatea, iar pe de altă parte – ca compartiment al științei criminalistice (sistem de cunoștințe sintetice, principii de elaborare și recomandări de aplicare a metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice în activitatea de investigare a infracțiunilor).

4. La formularea noțiunii de mijloc al tehnicii criminalistice, urmează a se folosi locuțiunea „*mijloc tehnico-criminalistic*”, care adecvat semnifică mijloacele tehnice ce se aplică în scopul descoperirii, fixării, ridicării și examinării mijloacelor materiale de probă în lupta cu criminalitatea. Respectiv, se impune și explicarea în legea procesual-penală a sintagmei „mijloace tehnice”.

5. Sistemul tehnicii criminalistice cuprinde tezele ei generale (problematică scientologică și cea introductivă) și subramurile ei tradiționale (cercetarea criminalistică a urmelor materiale; cercetarea criminalistică a armelor, dispozitivelor explozive și urmelor folosirii lor; cercetarea criminalistică a documentelor; cercetarea criminalistică a semnalmentelor omului; asistența informațională a cercetării infracțiunilor) ș.a. Se remarcă necesitatea completării acestui sistem cu un nou element - *tehnologiile informaționale în structura tehnicii criminalistice*.

6. Realizările științei și tehnicii contemporane foarte lent se implementează în procesul de investigare al infracțiunilor. Mai mult, reglementarea aplicării lor prezintă confuzii și inconsecvențe, de unde și necesitatea de a fixa în legea procesual-penală doar criteriile generale de folosire a acestor mijloace în conformitate cu principiile procedurii judiciare penale, fără a le specifica la concret. La fel, se impune a lărgi și cazurile reglementării aplicării obligatorii a mijloacelor tehnice în urmărirea penală, dar și extinderea drepturilor părții de apărare la examinarea materialelor dosarului penal cu posibilitatea de a face copii de pe acestea, inclusiv de pe audio-videoînregistrări și alte anexe.

7. Cercetarea la fața locului este o acțiune de urmărire penală realizată în colectiv, cu respectarea conducerii unice a cercetărilor și cu utilizarea resurselor tehnico-criminalistice. Ea constă, fie în perceperea nemijlocită fie, prin intermediul unor mijloace tehnico-criminalistice a situației de fapt, a împrejurărilor importante pentru cauză, a urmelor localizate într-un fragment de spațiu în limitele căruia a avut loc o infracțiune sau alt incident cu relevanță criminalistică, precum și locul în care s-au manifestat consecințele materiale ale acestora.

Dat fiind, compatibilitatea și relaționarea uneori dificitară a membrilor echipei, condiționată de caracterul întâmplător al formării ei, condițiile neobișnuite de activitate, se impune reglementarea în legea procesual-penală a principalelor elemente de organizare și funcționare a acestei echipe în cadrul efectuării acțiunilor de urmărire penală, inclusive cercetarea locului faptei.

8. Colectarea urmelor și altor mijloace materiale de probă presupune o activitate complexă ce cuprinde un rând de acțiuni privind descoperirea, fixarea, ridicarea și examinarea lor. Totodată, diversitatea mare de urme existente în câmpul infracțiunii condiționează și multitudinea de mijloace tehnice utilizate în scopul recoltării lor. Mijloacele tehnico-criminalistice de detecție prezintă acele utilaje (instrumente, aparate, dispozitive, instalații), substanțe și materiale (reactivi chimici, compoziții speciale) aplicate în scopul depistării diverselor obiecte materiale, microure, substanțe, radiații, cadavre și părți ale acestora, precum și a persoanelor în viață.

9. Mijloacele și echipamentele destinate căutării și descoperirii urmelor și altor surse

materiale de probă în cadrul cercetării la fața locului pot fi, convențional, sistematizate în patru grupe: 1) mijloace tehnice de iluminare; 2) mijloace, metode și reactivi pentru relevarea urmelor materiale latente; 3) aparate și instrumente optice; 4) utilaje tehnice de detecție a materialelor de probă.

Aplicarea mijloacelor tehnice la căutarea cadavrelor umane, prezintă o sarcină complexă. Rezultate mai sigure pot fi obținute realizându-se activități tehnico-organizatorice, procesuale, speciale de investigație după un anumit algoritm tipic și uniform (a se vedea anexa 1).

10. Fixarea mijloacelor materiale de probă constituie element al strângerii probelor în procesul probator - sistem de acțiuni, privind întipărirea unor date faptice și a surselor acestora, a condițiilor și modalităților de descoperire și fixare cu ajutorul diverselor aparate, materiale și tehnologii de către subiecți autorizați ai procesului penal. Scopul utilizării MMTC este reflectarea deplină, exactă și obiectivă a proceselor, obiectelor, evenimentelor ce poartă informații în legătură cu comiterea unei infracțiuni. Rolul mijloacelor tehnico-criminalistice cu caracter imagistic (fotoaparatură, camera de luat vederi, desenele/planurile-schiță) în procesul de fixare a probelor constă în reproducerea celor descrise în procesul-verbal, contribuind la înțelegerea corectă, exactă și obiectivă a acestora.

11. Sporirea nivelului criminalității necesită adoptarea de măsuri adecvate din partea organelor de drept, în rândul cărora se înscrie și aplicarea de MMTC netradiționale, precum este metoda odorologică de valorificare a urmelor de miros. Acestea sunt legate cu mecanismul infracțiunii și poartă informație obiectivă despre persoana făptuitorului, victima infracțiunii, uneltele ei și obiectele atentatului. Sfera de aplicare a mijloacelor tehnico-criminalistice de fixare a informației semnificativ criminalistice urmează a fi lărgită prin incorporarea în arsenalul tehnico-criminalistic autohton a noi metode și mijloace eficiente.

12. Urmele și alte mijloace materiale de probă descoperite la locul faptei prezintă o sursă importantă de informație probantă și de căutare, necesară descoperirii și cercetării infracțiunilor. Examinarea preliminară a acestora la fața locului constituie o formă de aplicare a cunoștințelor specializate și a mijloacelor tehnico-criminalistice în scopul stabilirii legăturii urmelor depistate cu evenimentul investigat, obținerea de date cu privire la mecanismul formării lor, a caracteristicilor obiectelor creatoare de urme, a semnalmentelor și altor informații ce caracterizează persoanele implicate în infracțiune. Activitatea în cauză nu este expres prevăzută de legea procesual-penală a RM, de unde și necesitatea reglementării a astfel de examinări.

Rezultatele examinărilor preliminare ale urmelor efectuate de specialist se includ în procesul-verbal al acțiunii respective sau, după caz, într-un raport de constatare tehnico-științifică aparte, anexat la procesul-verbal.

Luând în considerație concluziile formulate mai sus, în scopul perfecționării asistenței tehnico-criminalistice a cercetării locului faptei și a legislației procesual-penale în acest sens, înaintăm următoarele **recomandări**:

1. A completa art. 6 al CPP cu explicarea locuțiunii „mijloace tehnice” în următoarea redacție: **„mijloace tehnice - aparate, instrumente și dispozitive, materiale și metode, procedee și programe-soft, alte asemenea utilaje și echipamente folosite de către subiecții procedurii penale în scopul asigurării instrumentale a activităților procesuale”.**

2. A introduce un nou articol (20¹) în capitolul II *Principii generale ale procesului penal* al CPP RM cu titlul: **„Aplicarea mijloacelor tehnice în procesul penal”** cu următorul conținut: **(1)** În cadrul efectuării acțiunilor procesuale, în scopul relevării, fixării, examinării și evaluării legăturii urmelor și altor mijloace de probă cu evenimentul infracțional, pot fi utilizate mijloace de fotografiere, înregistrare audio-video, tehnică de calcul, aparate de detecție, utilaje și echipamente, materiale și reactivi, alte mijloace tehnice, se pot întocmi schițe, se pot face mulaje și copii de pe urme. **(2)** Aplicarea metodelor și mijloacelor tehnice se admite dacă acestea nu înjosesc onoarea și demnitatea omului, nu prejudiciază viața și sănătatea lui, sunt inofensive pentru mediu. **(3)** Înainte de a aplica mijloacele tehnice, participanților la acțiunea procesuală li se aduce la cunoștință acest fapt, iar la finele operațiunilor realizate li se demonstrează rezultatele folosirii a astfel de mijloace.

(4) Faptul utilizării mijloacelor tehnice și rezultatele obținute se consemnează într-un procesul-verbal al acțiunii procesuale efectuate, stipulându-se tipul, parametrii tehnici ai acestora, scopul, locul și condițiile aplicării lor.

3. A modifica alin (4) al art.118 CPP în următoarea redacție: (4) “Obiectele descoperite în timpul cercetării la fața locului se examinează la locul efectuării acestei acțiuni și rezultatele examinării se consemnează în procesul-verbal al acțiunii respective. Dacă pentru examinarea obiectelor și documentelor se cere un timp mai îndelungat, precum și în alte cazuri, persoana care efectuează urmărirea penală le poate ridica pentru a le examina la sediul organului de urmărire penală. **Dacă obiectele, ce pot constitui corpuri delictive, nu pot fi ridicate, ele vor fi fotografiate sau fixate prin alte mijloace tehnice. Obiectele și documentele ridicate se împachetează, se sigilează, pachetul se semnează. Despre aceste activități se face mențiune în procesul-verbal**”.

4. A modifica alin. (1) p. (10) al art. 68 CPP în următoarea redacție: Apărătorul ... are dreptul... „să ia cunoștință de materialele cauzei penale din momentul terminării urmăririi penale și să noteze orice date din dosar, să facă copii **de pe acestea, inclusiv de pe audio-videoînregistrări și alte anexe**”.

5. A modifica alin (6) al art.260 CPP în următoarea redacție: „La procesul-verbal se anexează schițele, fotografiile și **alți purtători de informație în orice formă (audio, video, electronică etc.)**, mulajele și tiparele de urme executate în cursul efectuării acțiunilor de urmărire penală”.

6. A suplimenta art.279 CPP cu un nou aliniat, plasându-l la nr. (4), iar următoarele două aliniate, modificându-le numerotarea, respectiv cu (5) și (6), și anume - alin (4): „În scopul efectuării la timp a acțiunilor de urmărire penală, descoperirea completă și obiectivă a infracțiunilor, procurorul, prin ordonanță motivată poate dispune formarea echipei de cercetare. Ea va include un ofițer sau un grup de ofițeri de urmărire penală, angajați ai serviciilor speciale de investigații, specialiști. Dispozițiile ofițerului de urmărire penală făcute oral sau în scris sunt obligatorii pentru toți membrii echipei de cercetare”.

7. La căutarea cadavrelor umane îngropate a implementa în practica judiciară **un algoritm** tipic și uniform de aplicare a metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice contemporane în această activitate (a se vedea anexa 1).

8. A implementa în practica CTCEJ a IGP a MAI RM „**metoda odorologică**” de identificare a făptuitorilor după urmele de miros, conform unui algoritm tipic și uniform.

9. A implementa în practica organelor de urmărire penală ale IGP a MAI RM metoda de fixare fotografică a locului faptei în formatul „**negativului digital**” – RAW.

10. A completa cuprinsul laboratoarelor criminalistice mobile ale IGP a MAI RM cu aparate de zbor fără pilot «UAV» (**Drone**) în scopul obținerii de imagini și videoînregistrări aeriene ale locului faptei.

11. A modifica p.5 a alin. (5) a art. 87 în următoarea redacție: „să aplice toate cunoștințele și deprinderile sale speciale pentru acordarea de ajutor organului care efectuează acțiunea procesuală la descoperirea, fixarea, **examinarea, ridicarea** sau excluderea probelor, la aplicarea mijloacelor tehnice și a programelor computerizate, la formularea întrebărilor pentru expert, să dea explicații referitor la problemele ce țin de competența sa profesională”.

12. A completa alin (3) al art.141 CPP în următoarea redacție: „În cazul participării specialistului la efectuarea procedurilor probatorii de către organul de urmărire penală, rezultatele constatărilor tehnico-științifice și medico-legale se includ în procesul-verbal al acțiunii respective **sau, după caz, într-un raport de constatare aparte, anexat la procesul-verbal**”.

Analiza rezultatelor obținute în cadrul acestui studiu permite a marca contribuția substanțială a acestora la dezvoltarea doctrinei tehnicii criminalistice de aplicare în activitatea de urmărire penală la general și de cercetare la fața locului, în special, a metodelor și mijloacelor tehnico-criminalistice, la înțelegerea corectă a locului distinct a acestei ramuri în sistemul științei criminalistice. În plan practic, soluțiile propuse îngăduie perfecționarea legislației procesual-penale,

sporirea calității cercetării la fața locului, optimizează procesul de descoperire și cercetare a infracțiunilor, în ansamblu.

Avantajele elaborărilor propuse constau în aducerea reglementărilor normative, a cadrului de asistență tehnico-criminalistică a cercetării la fața locului la practica și ritmul cotidian acreditat, la tendințele și exigențele contemporane într-o societate informatizată, izvorâte din experiența pozitivă în domeniul criminalisticii.

Având în vedere aceste aspecte, lucrarea a contribuit la *soluționarea unei probleme științifice importante* în materia tehnicii criminalistice prin actualizarea la zi și dezvoltarea doctrinei aplicării MMTC în cadrul cercetării la fața locului cu finalități practice pregnante, în special prin argumentarea propunerii de a implementa în practica criminalistică a metodei odorologice de identificare a făptuitorilor, a fotografiei digitale în formatul RAW, a dronelor pentru obținerea de imagini aeriene, introducerea unui nou articol în CPP RM și perfecționarea altor multiple norme procesuale, algoritmizarea aplicării procedurilor și mijloacelor tehnico-criminalistice la căutarea cadavrelor umane.

Impactul lor asupra domeniului în cauză constă în optimizarea activității organelor de urmărire penală în cadrul efectuării cercetării la fața locului, minimizarea lacunelor și omisiunilor în această activitate practică, sporind în final realizarea scopului suprem al procesului penal – protejarea persoanei, societății și statului de infracțiuni.

Planul cercetărilor de perspectivă:

1. Tehnica criminalistică și rolul ei în investigarea infracțiunilor;
2. Tendințele dezvoltării tehnicii criminalistice în contextul progresului tehnico-științific;
3. Rolul și sarcinile tehnicii criminalistice în reformarea procedurii judiciare penale.
4. Valorificarea urmelor de miros în activitatea de cercetare a infracțiunilor.

BIBLIOGRAFIE

1. Badia A. Infracțiunile de corupție și mijloacele tehnice criminalistice contemporane aplicate la investigarea lor. În: Materialele conferinței internaționale „Cultura juridică și prevenirea corupției”. Chișinău: Transparency Intern. Moldova, 2007 („Bons Offices SRL”), p.245-249.
2. Badia A., Golubenco Gh. Considerații privind mijloacele tehnicii criminalistice aplicate în activitatea de descoperire și cercetare a infracțiunilor. În: Materialele a VIII-a conferință științifică anuală cu participare internațională “Tradiție și reformă în dreptul românesc”. Iași: Venus, 2008, p.287-303.
3. Badia A. Tehnica criminalistică: exegeză istorico-evolutivă. În: Legea și viața, nr.11, 2016, p.43-47.
4. Badia A. Reglementarea juridică a aplicării mijloacelor tehnico-criminalistice în activitatea de urmărire penală. În: Materialele conferinței internaționale științifico-practice „Conceptul de dezvoltare a statului de drept în Moldova și Ucraina în contextul proceselor de eurointegrare”, 4-5 noiembrie 2016. Chișinău: Iulian, 2016 („Cetatea de sus”), p.188-193.
5. Badia A. Obiectul și sistemul tehnicii criminalistice. În: Jurnalul Juridic Național: Teorie și Practică, nr.6, 2016, p.97-101.
6. Badia A. Principiile aplicării mijloacelor tehnice în activitatea de urmărire penală. În: Legea și viața, nr.12, 2016, p.35-39.
7. Badia A. Considerații noționale, tactice și psihologice ale cercetării locului faptei. În: Revista Națională de Drept, nr.1, 2017, p.61-64.
8. Badia A. Scurtă privire asupra unor mijloace tehnico-criminalistice și reactivi de detecție a urmelor materiale infracționale. În: Revista Națională de Drept, nr.2, 2017, p.57-61.
9. Badia A. Unele observații cu privire la metodele și mijloacele criminalistice de conservare și fixare a urmelor infracționale. În: Revista Națională de Drept, nr.3, 2017, p.50-55.
10. Bercheșan V., Ruiu M. Tratat de tehnică criminalistică. București: Little Star, 2004, 752 p.

11. Codul de procedură penală al Republicii Moldova, adoptat prin Legea Republicii Moldova, nr.122-XV din 14.03.2003. În: Monitorul Oficial al Republicii Moldova, nr.104-110 din 07.06.2003. <http://lex.justice.md/index.php?action=view&view=doc&lang=1&id=326970>
12. Doraș S. Criminalistica. Chișinău: Tipografia Centrală, 2011. 632 p.
13. Drăghici C., Iacob A. Tratat de tehnici criminalistice. Craiova: Sitech, 2007. 468 p.
14. Gheorghiiță M. Tactica cercetării la fața locului. Chișinău: “Angela Levința”, 2004. 70 p.
15. Golubenco Gh., Colodrovschi V. Asistența tehnico-criminalistică a descoperirii infracțiunilor. Chișinău: Tipografia Centrală, 2010. 236 p.
16. Gugu A. Cercetarea locului faptei în cauzele de furt din apartamente. Teză de dr. în drept. Chișinău: ULIM, 2010. 181 p.
17. Lăpăduși V., Popa Gh. Investigarea criminalistică a locului faptei. Note de curs. București: Luceafărul, 2005. 320 p.
18. Luchin L. Fotografia digitală – noi realizări în criminalistică. În: Analele Științifice ale Academiei „Ștefan cel Mare” al MAI RM. Chișinău, 2007, p. 69-70.
19. Odagiu Iu., Luchin L. Rusnac C. Cercetarea la fața locului. Ghid practic. Chișinău: Bons Offices, 2013. 202p.
20. Pisarenco C. Microobiectele în cercetarea infracțiunilor. Chișinău: Valinex, 2017. 228 p.
21. Диденко Ф.К. Применение научно-технических средств и методов при осмотре места происшествия. Ярославль: Верхнее-Волжское книжное изд-во, 1989. 176 с.
22. Железняк А.С. Основы криминалистической техники. Учебное пособие. М.: МГИУ, 2007. 190 с.
23. Карлов В.Я. Использование криминалистической техники в расследовании преступлений. М.: Экзамен, 2006. 192 с.
24. Криминалистическая техника. Учебник. Отв. редактор Балашов Н.М. М.: Юрлитинформ, 2002. 608 с.
25. Подробнее о цифровых негативах: <http://www.vascoplanet.ru/notes/rawfiles/> (vizitat 05.06.2017).
26. Статкус В. Осмотр места происшествия (правовые, организационные и технико-криминалистические проблемы). În: Вестник криминалистики. Вып.2. М.: СПАРК, 2001, с. 53 - 56.
27. Buquet A. Manuel de criminalistique moderne. La science et la recherche de la preuve, Paris: PUF, 2001. 263 p.

ADNOTARE

Badia Adrian. Metode și mijloace tehnico-criminalistice contemporane aplicate în cadrul cercetării la fața locului - teză de doctor în drept. Chișinău, 2018.

Structura tezei: Introducere, trei capitole, concluzii generale și recomandări, bibliografie din 216 titluri, 13 anexe, 162 pagini de text de bază, 2 figuri. Rezultatele obținute sunt publicate în 10 lucrări științifice.

Cuvintele-cheie: mijloace tehnico-criminalistice, cercetarea la fața locului, urme ale infracțiunii, organ de urmărire penală, specialist-criminalist

Domeniul de studiu, scopul și obiectivele tezei Lucrarea ține de tehnica criminalistică, având ca scop: Elaborarea de recomandări privind perfecționarea legislației ce reglementează aplicarea mijloacelor tehnice în procesul penal, algoritmi de aplicare a mijloacelor respective în cercetările de teren, propuneri de incorporare a metodei odorologice și de noi mijloace în arsenalul tehnic de cercetare la fața locului. Obiective: a analiza publicațiile pe tema tezei; a determina conceptul, sarcinile, structura și conexiunile tehnicii criminalistice; a clasifica mijloacele tehnico-criminalistice și a expune principiile de utilizare a lor; a demonstra necesitatea reglementării procesuale doar a principiilor folosirii mijloacelor tehnice fără indicarea echipamentelor concrete în normele respective; a formula noțiunea de loc al faptei și de cercetare la fața locului; a sistematiza metodele și mijloacele tehnico-criminalistice de căutare, descoperire și relevare a urmelor la fața locului; a scoate în evidență și a caracteriza mijloacele tehnice de conservare, fixare și ridicare a materialelor de probă; a enunța particularitățile metodice și tehnicile aplicate la efectuarea examenilor preliminare a urmelor în condițiile de teren ale locului faptei.

Noutatea și originalitatea științifică. *Noutatea*- teza este una din primele cercetări monografice, realizate pe această temă în țara noastră, care a servit drept sprijin de a formula propuneri de perfecționare a legislației procesual-penale, algoritmi de aplicare a MMTC la căutarea cadavrelor umane. *Originalitatea* lucrării constă în argumentarea implementării metodei odorologice și a altor mijloace tehnice contemporane în activitatea de cercetare la fața locului.

Semnificația teoretică constă în dezvoltarea doctrinei aplicării metodelor și mijloacelor tehnicii criminalistice în cadrul cercetării la fața locului prin prisma realizărilor tehnico-științifice de ultimă oră, a exigențelor actuale privind practica de luptă cu criminalitatea contemporană.

Valoarea aplicativă a lucrării rezidă în sporirea calității și rezultatelor cercetării la fața locului, optimizarea activităților de descoperire și cercetare a infracțiunilor, în ansamblu.

Implementarea rezultatelor științifice este atestată în calitate de ghid teoretico-practic în activitatea CTCEJ a MAI R. Moldova, a Centrului de Expertize Independente din Moldova, precum și în calitate de material științifico-didactic în scopul eficientizării procesului educațional la facultatea Drept a Universității de Studii Europene din Moldova, a Academiei „Ștefan cel Mare” a MAI Republicii Moldova, a Universității Libere Internaționale din Moldova.

РЕЗЮМЕ

БАДИЯ Андриан. Современные технико-криминалистические методы и средства используемые при осмотре места происшествия - докторская диссертация по праву. Кишинев, 2018.

Структура работы: Введение, 3 главы, общие выводы и рекомендации, литература в 216 наименованиях, 13 приложений, 162 страниц основного текста. Результаты опубликованы в 10 научных работах.

Ключевые слова: технико-криминалистические средства, осмотр места происшествия, следы преступления, орган уголовного преследования, специалист-криминалист

Область исследования: Работа относится к разделу криминалистической техники.

Цель и основные задачи диссертации. *Цель:* Разработка рекомендаций по улучшению законодательства в области использования новых средств и методов (одорологии, алгоритмов) при осмотре места происшествия. *Задачи:* - анализировать публикации по криминалистической технике; - классифицировать технические средства и обозначить принципы законодательной регламентации и использования; - дать понятие места происшествия и его осмотра; - систематизировать методы и средства поиска и выявления следов; - охарактеризовать технические средства фиксации и изъятия доказательств; - показать методические особенности предварительного исследования следов; - сформулировать рекомендации по оптимизации всех этих аспектов.

Новизна и научная оригинальность. *Новизна* работы определена тем, что является одним из первых исследований в нашей стране по использованию современных технико-криминалистических средств и методов при осмотре места происшествия. *Оригинальность* состоит в разработке методических, юридических и организационных рекомендаций по оптимизации данного процессуального действия, включая алгоритм по применению криминалистических средств для поиска захороненных трупов, аргументации внедрения одорологического метода при осмотре места происшествия.

Теоретическая значимость диссертации состоит в развитии доктрины осмотра места происшествия с учетом использования в этих целях новых технико-криминалистических средств и методов, а так же последних научно-технических достижений и требований практики борьбы с современной преступностью.

Прикладное значение работы состоит в возможности повышении качества и эффективности осмотра места происшествия, а так же оптимизации деятельности органов правопорядка по раскрытию и расследованию преступлений, в целом.

Внедрение научных результатов зафиксировано в качестве практического пособия в деятельности Техничко-Криминалистического Центра МВД Молдовы, Центра Независимых Экспертиз Молдовы, а так же - как научно-дидактического материала в воспитательном процессе учебных заведений (USEM, УЛИМ, Академии имени "Ștefan cel Mare" МВД РМ).

SUMMARY

BADIA Andrian. Modern technical-criminalistical methods and means applied at the crime scene investigation - doctoral dissertation in law. Chişinău, 2018.

The structure of the thesis: introduction, 3 chapters, general conclusions and recommendations, bibliography of 216 titles, 13 annexes, 162 pages of basic text. The results obtained are published in 10 scientific articles.

Key words: technical-criminalistical means, crime scene investigation, crime traces, criminal investigation body, specialist-criminalist.

Study sphere, purpose and objectives of the thesis. The thesis deals with the criminalistical technique, having as a purpose: the elaboration of recommendations regarding the improvement of the legislation that regulates the application of technical means in the criminal process, the algorithm of applying the particular means in field research, suggestions to incorporate the odorological method and new means in the technical arsenal of crime scene investigation. Objectives: to analyse the publications related to the topic, to determine the concept, tasks, structure and connections of the criminalistical technique, to classify the technical-criminalistical means and to display the principles of their usage, to demonstrate the necessity of the processual regulation of only the principles of using the technical means without indicating the concrete equipment in the particular norms, to formulate the notion of crime scene and crime scene investigation, to systematise the technical-criminalistical methods and means of searching, discovering and revealing traces at the crime scene, to emphasise and characterise the technical means of preserving, fixing and lifting material evidence, to formulate the methodological and technical particularities applied at the preliminary investigation of the traces at the crime scene.

Scientific novelty and originality. *The scientific novelty* of the thesis is determined by the fact that it is one of the first monographic research on this topic in our country that served as support for the formulation of recommendations to improve the processual-criminal legislation and algorithms of finding human corpses. *Its originality* consists in the argumentation of applying the odorological method in the activity of investigation at the crime scene.

The theoretical importance consists in the development of the doctrine of applying the technical-criminalistical methods and means of crime scene investigation, considering the recent technical-scientific achievements, the exigencies regarding the practice of fighting criminality.

The practical value consists in the enhancement of the quality and results of the crime scene investigation and optimization of the activity of revealing and investigating crimes in general.

The implementation of scientific results is attested as a theoretical- practical guide in the activity of the Technical-Criminalistical Division of the MIA of Moldova, the Independent Centre of Expertise, as well as in the form of scientific-didactical material with the purpose of making more efficient the educational process at the law faculty of the European Studies University of Moldova, „Ştefan cel Mare” Academy, the MIA of Moldova, the Free International University of Moldova

BADIA ANDRIAN

**METODE ȘI MIJLOACE TEHNICO-CRIMINALISTICE
CONTEMPORANE APLICATE ÎN CADRUL CERCETĂRII LA
FAȚA LOCULUI**

**Specialitatea: 554.04 – Criminalistică, Expertiză judiciară,
Investigații operative**

Autoreferatul tezei de doctor în drept

Aprobat spre tipar: ____ . 05. 2018.
Hârtie offset. Tipar offset.
Coli de tipar: _____

Formatul 60x84 ¹/₁₆
Tirajul_ 50_ex.
Comanda Nr. _____

Centrul Editorial-poligrafic al USM
str. A.Mateevici, 60. Chișinău, MD 2009